

[Hauberg.]

komme en meget lille Del af Befolkningen til gode. Men vil vel endda opnaa at holde i Live en Interesse, som der ikke længere er nogen virkelig Baggrund for.

Jeg gaar ud fra, at Lovforslaget vil komme i Udvalg, og der kan dør blive Lejlighed til at faa hele Sagen grundigt gennemdrøftet. Mit Parti vil gerne medvirke til, at der paa Friskolens Omraade skabes Forhold, som paa en hensigtsmæssig Maade deler Sol og Vind lige mellem de Interesser, der raader i Befolkningen angaaende den private og den offentlige Skole.

Erik Appel: I Modsætning til den foregaaende Taler anser jeg det foreliggende Lovforslag for et meget betydningsfuldt Forslag, og jeg kan paa Friskolens Vegne rette en oprigtig Tak til den højtærede Undervisningsminister for Fremsættelsen af Lovforslaget. Hvis det bliver ophevet til Lov, maa vi haabe, at det sker ved ogsaa det ærede Medlem Hr. Haubergs Medvirken, saa at der ikke skal kunne rettes Anke mod det høje Ting for Mangel paa Frisid og demokratisk Samfundsopfattelse i Skolespørgsmaal.

Det maa være rimeligt ved Behandlingen af dette Lovforslag om Friskolen at give en kort Fremstilling af dens Tilblivelse. Jeg knytter denne Fremstilling til en bestemt Friskole, nemlig Friskolen i Vejstrup paa Fyn. Det vil være ærede Medlemmer af dette Ting bekendt, at Fyn har været Friskolens Hjemsted.

Denne Friskole blev oprettet i 1860 af Bonden Christen Hansen og det gik saaledes til: Han havde gaaet i Folkeskolen, til han var 10½ Aar gammel, men da var der for ham ikke mere at lære, han kunde det hele udenad, Balles Lærebog, Luthers Katekismus og Thonboes Bibelhistorie; det var nemlig Skolens væsentlige Undervisning, Fædrelandshistorie var der ikke Tale om, og Geografiundervisningen bestod i, at Læreren hver 14de Dag gik med Børnene i Flok hen til et Danmarkskort og udpegede Landsdele, Bælter og Sunde og Hovedbyer. Regning og Skrivning blev der ikke gjort meget ved, de opvakte Børn kunde derfor efterhaanden hele Skolepensummet udenad. Naar Læreren saaledes spurgte dem, og det gjorde han tit: „Hvorledes bliver Mennesker salige, Børn?“, raabte Børnene i Kor: „Ved Dyd og gode Gerninger, ved rene Tanker og et retskaffent Levned.“ Dertil svarede Læreren: „Ja, det er rigtigt, Børn“, og det var det ogsaa. Men hvor er det svært at omskabe en saadan Udenadslæren til virkelig Liv! Det skete dog for Christen

Hansen, men ved en helt anden Paavirkning, nemlig derved, at han kom i Forbindelse med aandeligt vakte Mennesker, som kunde give Udtryk for Læren i Samtale og Sang.

Da Christen Hansens ældste Barn blev skolepligtigt, kom han i stor Vaande, fordi han nødig vilde have, at Drengen skulde gennem den samme aandløse Skolegang, som han selv havde været, men han fandt ingen anden Udvej end Folkeskolen, og saa begyndte Sønnen i den. Efterhaanden maatte flere Børn af Sted, og hver Gang afleverede Faderen dem med et Suk. Under et Besøg hos Folketingsmand Jens Jensen, Gunderup, klagede han sin Nød, og Fru Jensen spurgte ham, om han ikke kendte Kristen Kold. Det gjorde han ikke, men et Aar efter opsøgte Kristen Kold ham. Efter Samtale med ham var Christen Hansen klar over, hvad han vilde; thi aldrig havde en Samtale med et Menneske lyst saaledes op for ham over Børneundervisning og Menneskeliv i det hele taget.

Christen Hansen havde en Tjenestekarl, Rasmus Hansen, der var særlig opvakt. Han havde tidligere ofte talt med ham om, at han skulde tage til Skaarup Seminarium og uddanne sig til Lærer og saa komme tilbage og undervise Børnene. Det sagde Rasmus Hansen nej til.

Efter Samtalen med Kristen Kold blev Christen Hansen klar over, at det var hos denne, hans Tjenestekarl skulde uddannes til Lærer. Han bad Kold tage imod Rasmus Hansen paa sin Højskole den 1. November, hvortil Kold sagde: Ja, men saa mangler De jo en Tjenestekarl. Christen Hansen svarede: Det har intet at betyde mod det at mangle en Lærer. Og saa blev det saadan. Christen Hansen tog dog straks sine Børn ud af Skolen og underviste dem selv den Vinter; samtidig indrettede han sit Huggehus til Skolestue, og dør begyndte Rasmus Hansen sin Lærergerning den 3. Maj. Christen Hansens Venner mente, det var alt for store Udgifter, han paatog sig, men dertil svarede han: Det faar jeg igen med Renter og Renters Rente! Der kom snart flere Børn til, og ved den første Prøve mødte Præsten, to af Kommunens Skolelærere og omtrent hele Sogneraadet. Den nye Skole skulde ordentligt ses efter i Sømmene. Der kom ingen Klager over Skolen, men det undrede de Herrer meget, at en Bondekarl med kun et halvt Aars Uddannelse kunde klare Stillingen som Børnelærer. Senere kom Biskoppen, og han skrev i Skolens Protokol følgende:

„Efter Anmodning besøgte jeg Friskolen paa Vejstrup Mark den 16. Maj